

VINDICIAE

PRO LIBRO UNICO

DE GRATIA PRIMI HOMINIS

Ad CAPUT I.

Antiquum et solemne suum tenet hic Amelius. Sicut in cœda draconis desit, ita a capite serpentis, hoc est, a convicis et calamnii auspiciatur hunc tomum 4. In ipsa dedicatoria ad Curatores Academiae Frisiorum quiritatus sycophantice, et ait 4. « Bellarminus hic (sicuti callidum et veteranum sophistam deuicit) tamquam canis ad Nilum habet, et fugit : et mihi legem imposueram ipsis vestigia tantum premendi, idque breviter. Vereor igitur ne quarundam rerum explicatio nimis videatur curta etc. » Risus teneatis, amici! Quid, queso, plene, perfecte non tractavit Bellarminus? 2. In hoc I. cap. statum questionis Bellarmi, clarissime propositum carpare voleus, vix inventi ansam. Arguit ergo « curiositatis ingenia Scholasticorum, quod varias questio[n]es excoigitari de statu et conditione primi homini ante lapsum, Bellarmi, vero, inquit Amelius, easeras omnes questio[n]es prætermittens, ultimam (quæ est de distinctione inter naturam puram, et justitia originali ornata) suscepit exagrandam, revera contra alios Pontificios,.... sed auctor verborum tribuit eam nostris (Lutherano-Calvinistis), qui intra scripturæ et modestie limites manentes, ab isti studiis questionibus, quantum fieri potuit, religiose semper abstineuerunt». Causam ipsem declarat cap. 1, quia nostri lucum carnis adversus spiritum, vere ac proprie peccatum esse definitiunt; et proinde justitiam, quæ illam rebellionem tollit, ad naturalem hominis integri constitutionem pertinere docent. « Hie igitur est status genuinus controversiæ, qua spectat ad nos : An illi recitudo, qua lucum carnis adversus spiritum excludit, sit homini integræ naturalis, necne? Ubi notandum 4.

inferunt: Non potuisse hominem initio ita condi, uti nunc nascitur; quia cum illam luctam carnis et spiritus quam experimur, credant esse vere, proprie et formaliter peccatum; consequenter si a Deo procederet, hominis ita conditi peccata in Autorem nature Deum refusum iri statuant.

Ad CAPUT V.

Ad fugandos hereticorum errores, et firmandam Catholicam sententiam, Bellar. a cap. 2. usque hoc statut: 1. Hominem non fuisse creatum qualis nunc nascitur, primum ad malum, infirmum, ignorantem; sed rectum, justum, sapientem, sine concupiscentia et difficultate, quam ipsi in nobis experimus (et hactenus Calvinio-Lutherani noscimus contra Pelagianos stant). 2. Potuisse tamen absolute Deum ab initio talem hominem, si libuisset, condere. 3. De facto igitur integritatem illam, cum qua primus homo conditus fuit, et sine qua post lapsum homines omnes nascuntur, non fuisse naturalem ejus conditionem, sed supernaturalem ejus evolutionem. Ut haec veritas adstratur, pro majori explicacione notandum est I. Hominem naturaliter constare ex carne et spirito, ex quorum diversis, vel contrariis propensionibus ad bonum scil. corporale, et spirituale, in uno et eodem homine pugna quadam existit, et ingenio bene agendi difficultas. Amesius hanc liquidissimam veritatem obtenebratur, fingit et supponit, quod maxime in questione est; nempe, justitiam originalem, qui corrigitur et componitur illa lucta inter partes adversas (carnem et spiritum) ad integratorem hominis pertinere. Fraudulenter ergo hic uitior voce «hominis integri». Etsi enim natura humana condita cum illa repugnanti carnis et spiritus, propter integratorem corporis et animae, quadavires omnes connaturales, dici queat integra, id est, non monstrosa, nec imperfecta privative (per carentiam perfectionis debite natura, etiamsi negative sit imperfecta, id est, sine perfecto ordine, et concordia potentiarum et appetituum, cuius ea natura est capax, licet non sit debita); tamen ex communius usu Theologorum (qui e Catholicis, praeter Durandum pro consueta sua singulitate, nemo contradicit) «natura integra» proprie dicitur, in qua ultra omnes naturales facultates homo habet quadam specialem perfectionem, qua consistit in

Scholasticae primores, et cæteros omnes tam veteres quam recentes Scriptores, Pelagianismi, Manichæismi, Atheismi, et multiplicis in Dei bonitatem et justitiam blasphemie insimulare audent. Quorum sententiam reetus Lysisus Torres erroneam, aut hereticam pronuntiat, et hereticorum propriam hic refutat Bellarminus. Nullus saltus erit theologus, qui eam a nota temeritatis excusat.

Ad CAPUT VI.

Rectitudine primi hominis ex gratia, adeo possibilis status pure naturæ assurrit. I. Ex SS. Scriptura. Nam Genes. iii. vers. 19. illis verbis: *Pulvis es et in pulvrem reverteris*, indicatur, quo per peccatum prius homo delapsus, ac domus supernaturali ob culpam spoliatus fuerit, adeoque ad statum suum naturalem reciderit. Psalm. viii. vers. 5. describitur, ad quam gloriam sublatius fuerit homo. Et Psalm. XLVIII. vers. 21. casus ejusdem: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis incipientibus, etc.* Dixerat autem in priori loco, hominem ad eam gloriam creatum, ut parum omnino ab Angelis abessel. «Gloria» antem illa, et honor sine dubio aliquid extrinsecum indicant. Sicut et Eccles. xvii. vers. 2. dicitur Deus vestivisse hominem virtute, quem creaverat de terra. Ubi creatio referatur ad naturam, indumentum virtutis ad superaddita dona. Idem etiam indicatur Luc. x. in parabola de eo qui incidit in latrones, ubi non solum intelligimus en nomine vestimenti, quæ extrinsecum quid significant, colligi posse, domis supernaturalibus privatum fuisse primum hominem, sed etiam plaga nature humana, ex ea despoliatione consequatur esse; ita ut ex natura humana dono illo justitiae spoliata sibi relicta, continuo plague illæ et vulnera eruperint, ut interpretantur SS. Basilius, Ambrosius, Aug., Bernard, etc. Prædicta SS. Scripturæ dicta singula per se accepta, haud agere eludi posse, fateor; quod in nonnullis etiam prestare conatur Amesius: sed ea valde roborantur ex communis SS. PP. sensu, quorum dicta a Bellarmino recensuit *enervator* plane dissimulavit.

Idem confirmatur ratione. I. — Quia naturale est corpori animali, sensu et appetitu præditio, concupiscere bonum sensibile: naturale est spiritui rationali concupiscere bo-

nnum spirituale: quare si fiat una natura ex spiritu rationali, et corpore naturali conflata, naturæ erit illi habere diversas, et inter se pugnantes propensiones: Ergo quod primi parentes ista pugna caruerint, donum erat supernaturale, non conditio naturalis. Amesius: «Diversas propensiones habere est homini naturale, sed non repugnat. Cum enim unio naturæ ex spiritu rationali, et corpore naturali facta sit modo perfecto, subordinationem infert uniuersum propensionis ad alteram, quæ pugnam omnem excludit». Hoc: Non tantum diversas, sed etiam repugnantes habere propensiones naturale est homini, ut evincit argumentum. Nam modus illæ unionis, qui tollit illam luctam, et ab Amesio vocatur perfectio, non est naturalis, fluens ex ejus essentia, sed gratuitus et supernaturalis.

II. — Si corruptio, quæ nunc est in natura humana, non est consecuta ex sola remotione doni supernaturalis; neque fuisset in homine in puris naturalibus conditio; queso causa ejus. Amesius. «Cause corruptionis maxime propria est homo naturam suam corrumptens; tam deficiendo a Deo, quam desertione Dei promerendo. Concupiscentia naturalis est a natura, ordinata est a natura ordinem suum observante; inordinata vero concupiscentia (id est corruptio humana naturæ) est a natura ab ordine suo deficiente». Respond.: Hinc plus non habetur, quam hominem per inobedientiam a Deo deficiendum, esse causam demeritorum, quod libenter fatemur. At queritur adhuc, quænam cause physica sit, quæ in homine in puris naturalibus condito coercedat illam contrarietatem, et post lapsum laxabat fraternali propensionibus contraria? hic haeret aqua Amesio. Certe alia rationabiliter assignari nequit, præter ipsum conditionem materiæ, ut efficiemt talem concupiscentiam inordinatam; et divinam justitiam domino supernaturali hominem spoliarem, ut causam removentem prohibeatur.

III. — Ex peccatis quæ ab hominibus post lapsum Adæ committuntur, etsi plurimis et gravissimis, amittitur solum donum gratiæ supernaturalis, et acquiritur propensio ad idem iterandum, minuiturque inclinatio ad virtutes, ut experientia testatur. Sed pecca-

tum Adae fuit ejusdem rationis, eo excepto, quod illud, ut capitis totius naturæ, in omnes posteros redundavit. Ergo. Amesius contra manifestam experientiam, falsa, ait, « sunt antecedentia omnia ». Et unde probat? Nimirum ex I. Timoth. iv. vers. 2. *cauteriata.* Et Ephes. iv. vers. 19. *De dolente et profligate conscientia.* Verum quid hoc ad rem nostram, cum non nisi vel de hæreticis, vel desperatissimis ibi loquatur Apostolus? Et quamvis *Adæ peccatum non tantum fuerit personæ, sed et naturæ,* non tamen nisi demeritorie affect posteritatem, ut dictum est. Quid hoc ad rem?

IV. — Si natura humana, qualis nunc est, remota culpa, mala est, et necessario habitur in peccata, ideoque non potuit a Deo creari sine justitia originali, certe sequitur, non posse hominem mortuum a Deo revocari ad vitam, nisi predictum originali justitia. At multos novimus ex SS. litteris a mortuis *excitatos divina virtute, et ex innonnulis, quos omnino credibile est a peccato originali fuisse purgatos, qualis fuit Lazarus, et infantes, quos Elias et Elisaëus a mortuis revocarunt, qui tamen sine ulla dubitatione, etiam in nova illa vita carebant justitia originali.* Et confirmatur a majori ad minus: *Quia si Deus animas justas Lazari, et infantium jungere potuit corpori mortali, animali, concupiscentiae et ignorantiæ obnoxio;* cur non magis initio animas neque justas, neque injustas similiter corpori conservere? Amesius verba multiplicat, sed plane inania: « Si non est eadem plane ratio creationis hominis, numquam peccatum experti, et restitutioonis hominis per peccatum morte oppressi, needum ab illa plane liberati », cur disparatatem formalem; et quia ad rem faciat, non assignavit? Materialem disparitatem facile admittimus, sed nihil facit ad vim argumentum (præsentem ejus quod est a majori ad minus, ac ab Amesio dissimilatum est) enervandam. Inepio adhuc est quam subdit cavillatio, qua ait: « Non constare, quemquam a peccato originali purgatum a morte ad vitam fuisse revocatum, ut vitam hic ageret justitia originali carens ». Absurde enim juxta haeresim infra explodendam originale peccatum in hac vita numquam per circumcidionem, aut Baptismum purgari supponit. Et tandem (quo plane sycopticum est) hinc asserere audet, Bellarminum lib. i. de Purgat. cap. 18. dicere: « Credi, Lazarum, et infantes illos non fuisse purgatos ». Quasi vero, juxta

Catholicam fidem, non omnes purgatorii, et limbi Patrum incole liberali sint a macula originali?

V. — Primi parentes evecti fuere ad eam dignitatem, ut essent filii Dei, et dii quidam id est: *Divinæ consorts naturæ.* At absurdissimum est, rem creatam, qualis est homo, Deum, vel Dei filium naturaliter facere. Amesius 1. « Primi parentes ante lapsum non fuerunt evecti ad justificationis et adoptionis gratiam, quæ pendebat ex conditione non præstita ». Fac hoc. 2. Ait. « Non est absurdum tamen, si filii Dei vocentur naturaliter, non ex Dei substantia nativi, sed ex Dei voluntate creati ad imaginem ejus in naturali constitutione. Dii vero, absurdissime vocantur a Bellarmino ». Respondet 1: Absurditas ergo arguit Amesius etiam Davide Psalm. LXXXI. v. 6. immo et Christum. Joan. x. vers. 34. Respondet 2: Si Amesius fatetur, non conditionate, sed absolute fuisse evectos ad gratiam justificationis, nobiscum et cum veritate sentit. Haec autem filiationa adoptiva, et justificatio per gratiam, nulli creature potest esse conaturaliter debita, ut habeat concors Patrum et Scholasticorum sententia. Equidem filiationem aliqualem in nature necessario habet omnis creatura intellectualis, imaginem referens Creatoris in intellectiva et volitive facultate. Sed quid hoc ad rem? Manet ergo argumentum intactum in suo vigore: nempe quia, ut scribit. S. August. lib. iii. contra Maxim. cap. 15. Homo ad similitudinem Dei formatum, ideoque filius gratia filius, quia non est natura ». Si autem gratia fit Dei filius, non natura; Ergo non est hoc illi naturaliter debitum: nam implicat in terminis, esse aliquid gratuitum, et esse natura debitum.

VI. — Confirmatur idem a posteriori: quia aliquip Gentiles solo naturæ lumine non possent admirari, et venerari sapientiam, et providentiam Creatoris in hoc mundo. Vident enim hominem, cuius bono omnia naturaliter sunt ordinata (ut cognovit Aristot. 1. Polit.) in multis miseriis nasci, quæ miseriae juxta adversarios injuste forent, nisi infligerentur in poenam peccati. Cum ergo naturali lumine peccatum originale non constet, non possent defendere Deum ab iniustitia, neque essent inexcusabiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gradias egerunt: non enim naturali lumine appareat dignus gratis ille, qui nostram naturam injusti ærumnis affe-

cisset. Itaque juxta adversarios revertitur tota philosophia naturalis, quam certum est non pugnare cum theologia. Tota quippe philosophia hac fundatur in inductione per experientias, quas habemus in hac vita de operationibus omnium agentium. Sed iste operationes, juxta adversarios, non proveniunt a natura rerum secundum se accepta, sed sunt accidentalia pena peccati, qua præcisa, et nos omnino alter operarentur, et cetera agentia omnino alter operarentur in ipsis. Ergo juxta adversarios falsa sunt omnes Philosophicae illationes, quas ex istis experimentis elicimus de rerum naturis.

VII. — Denique accedit ratio evidens: Quia cum creari in statu naturæ pure nihil sit aliud, quam creari cum perfectione sua essentiali, omnibusque facultatibus, et accidentibus connaturalibus, et concursu divine providentiae naturaliter illis debito, ac sine bono, vel malo naturæ superaddito; manifestum est, Deum potuisse creare hominem perfecte essentialiter, et reliqua dicta prestatre, sine superadditione donis supernaturalibus, et sine peccato, ponens ei debitos; et consequenter manifestum est, potuisse Deum sic creare, non solum de potentia absoluta, sed etiam de potentia per sapientiam ordinata; cum nihil in eo indignum Deo, vel indecens rationabiliter presumi possit.

AD CAPUT VII.

Solvenda nunc sunt argumenta Jansenio-Coliniano-Lutherana.

I. — Objic. « Si justitia originalis supernaturalis fuisset, sequeretur, concupiscentia carnis futuram fuisse naturalem, ac per hoc bonam, et a Deo; sed hoc Scriptura negat. I. Joan. ii. vers. 16. Rom. vii. vers. 15 ». Respondeo: Concupiscentia carnis nunc quidem pena cessat; tamen homini condito in puris naturalibus fuisse sine dubio naturalis, non quidem ut bonum aliquod natura, sed ut defectus, et quasi morbus quispiam naturæ, ex conditione materie consequens. Unde rectissime dicitur, non esse ex Deo, odio, non amore dignam, malam naturæque contraria, propter duas causas. 1. Quia non ex intentione auctoriæ nature, sed præter ejus intentionem in homine existisset, si in puris naturalibus homo creatus fuisse. 2. Quia Deus illam sustulerat, et ex ipsius hominis culpa locum in nobis habet. Amesius 1. « Concupiscentia vocatur a Bel-

larm. cap. 5, propensio carnis ad bonum sensibile, in quod fertur per sensum et appetitum. Propensio autem rei ad suum objectum naturale, est bonum naturæ, non defectus, non morbus, nec ex materia pendens, sed ex illa causa, que singulis facultatibus suas indidit propensiones. 2. Præter intentionem Dei, non factus est homo animal vivens, cum omnibus illis propensionibus, que naturæ animalis convenient. 3. Ultimum illud, quod Deus eam sustulerat, non facit ad rem, quia illa etiam que Dominus abstulit, possunt ex Deo fuisse, secundum illud Jobi: *Dominus dedit, et Dominus recipit.* Respond.: Omnes ista instantie, seu replicæ evanescunt, si observes 1. Concupiscentiam sumi tum pro potentia concupisciendi, tum pro motu, seu actu ejus potentie; et rursus, tam potentiam, quam actum iterum duplice acceperit. 4. Late, pro potentia, vel actu appetendi bona tantum sensibilia: utrovis autem modo sumptuæ potentie non omnes actus malos, rationique rebeller, sed aliquos esse bonos, ut in Christo, B. Virgine, Beatis. 2. Prout igitur concupiscentia sumitur pro potentia, sine dubio est naturalis perfectio a Deo nobis insita, et bonum naturæ, quatenus est principium bonorum actuum: prout vero etiam potest erumpere in actus malos et turpes, est defectus perfectionis; siue quod intellectus possit ad falsa declinare, et sensus possint delicii; item quod vivamus, perfectio est, sed quod mori possumus, est imperfectio hujus vite mortalis. Sicut autem absurdum esset existimare, vitam, sensus, et intellectum, non esse naturales perfections nobis a Deo concreatas, eo quod possint deficere; ita proportionaliter hic de potentia concupiscentiæ dicendum, cuius rebeller motus non magis Deo debent tribui, quam ipsi actus formaliter liberi, et peccaminosi; cum neque illos intendat (immo potius eos reprimi velit), neque ad illos concurrit alter, quam ad exititatem actus peccaminosi, ad quos se habet tantum permissive, et concursum generalem exhibendo ex officio cause prime. 3. Non est ordo naturalis, ut pars inferior rebellit contra superiorē, sed ea pugna oritur ex imperfectione naturæ, estque defectus illius: dominatus vero illius non oritur nisi ex defectus voluntatis illi succumbentis et minus efficaciter utentis suo jure et potestate, quam habet cohibendi eos motus. Falsum quippe est quod putant adversarii,

nullam fore talem potestatem in statu puræ naturæ, nec jam esse in natura lapsa sine gratia proprie dicta. Exigeret enim status ille puræ naturæ talem providentiam, qua per auxilia proportionata possit moraliter vitare peccata mortalia, et naturalem suam beatitudinem assequi. Octo seq. objections Amesius translit.

II. — Objic. « In parvulis jam quam primum adolescunt, maxima vanæ cupiditas abundantia appareat, suaque sponte immuni impetu in vitia precipitare feruntur. Non sic homo in puris naturalibus natus fuisset. » Resp.: Assumptum non probat, cum tamen præcipue id sit in questione. Amesius : Cum Magist. sent. in 2. distinct. 42. Alex. Alens. part. 2. quæst. 69. num. 1. Bonavent. in 2. distinct. 21. cum aliis Pontificiis doceant, hominem fuisse creatum in puris naturalibus sine gratia, sequitur eosdem docere : Naturam jam non magis ab ortu corruptam esse, quam fuit in creatione. Bellarm. etiam concedit, potuisse talem creari hominem quod inclinationem in vitia, qualis jam nascitur. » Respondeo : Etsi hec omnia gravis darentur, non hinc firmaretur assumptum illud usquequaque nutans et flabiles, immo aperte falsum. Falso etiam citat Magistrum sent. qui directe oppositionem habet dist. 23. in princ. cap. In dist. 42. autem neque gray habet de hac materia. Quod S. Bonavent. Alens. et alii doceant, non habuisse Adamum mox in primo instanti gratiam gratum facientem, nihil ad rem facit; neque hinc ullatenus sequitur, cum in puris naturalibus conditum, ita ut non haberet « gratia auxilium, quo stare poterat » ut loquitur Mag. sent. l. c. quem communiter sequuntur Scholastici.

III. — Objic. « Si Deus impetum rebellum et iniustum, malum ipsi naturæ, ante illum hominis demeritum indidit, vix potest alter fieri, quin Deus sit auctor peccati ». Respond.: Hæc objecio in primis locum non habet in Adamo, quem supponimus non fuisse conditum cum ea rebellione, sed potius plane rectum, liberum tamen, et potentem desflectere a recto, uti et conditus era supremus cum ceteris Angelis. Neque in statu puræ naturæ admittenda ultimè est illa sequela, non magis certe quam faber ferrarius dici potest auctor esse rubiginis, quam gladius ab eo confectus contrahit. Nec quidquam hic urged Amesius, quod non ex superiori dictis elision sit.

IV. — Objic. « Æterna beatitudo finis est,

hominis naturalis. Debiuit igitur homo media naturalia habere ad finem illum consequendum. Justitia igitur, que fuit necessaria ad beatitudinem consequendam, fuit homini naturalis ». Respondet Bellarmius : Beatitude est finis naturalis hominis, quod appetitionem, non quoad consecutionem. Replicit Amesius : « Novum hoc est, ut homo solus naturaliter appetat, aliquid ut finem suum, quod nullis naturalibus mediis consequi possit ». Respond. : Non est hoc novum, nam animæ hominum soluta corporibus, naturalem habent propensionem ad corpora sua, nec tamen iterum conjungi corporibus sine supernaturali auxilio poterunt. Disparitas quam Amesius conatur assignare nil prouersus ad rem facit. Est enim manifesta inter utrumque paritas quoad hoc, quod nempe aliquis terminus, vel finis supernaturalis non possit sine medio supernaturali acquiri. Unde sufficienter disjecta est vis objectionis. Absolute tamen (quod Bellarm. obiter innuit) responderetur melius : Non posse quidem naturam humanam bari sine aliqua contemplatione et dilectione Dei, in quo vera eius beatitudo consistit : sed illa contemplatio, et dilectio Dei, illaque beatitudine duplex esse potest; una naturalis, altera supernaturalis. Priorem appetit homo innato appetitu: ad posteriorem habet solum capacitem obedientiam, ideoque non illam appetit homo naturali et innato appetitu. Appetit autem elicito, sive actuali desiderio recte ordinato debet efficaciter desiderare illam, ad quam re ipsa ordinatio est : quod tamen citra revelationem divinam supernaturalem haud innoscere, manifesta docet experientia in Philosophis, qui ne conjectando quidem in aliquam ejus devenero notitiam : unde et in eis appetitus illius esse nequivit, nisi ad summum inefficax et conditionatus, « si foret possibilis ». Ad hunc ergo supernaturalem, et indebitam finem, cum Deus pure gratuita liberalitate hominem ordinaverit (ut cum SS. Patribus, et S. Thoma I. part. quæst. 42. Scholastici communiter doceant), potius Deus ab illa ordinatione sibi libera abstinere, et ad beatitudinem naturalem dumtaxat homines ordinare. Adeo, retorqueri posse hoc, et simili argumenta contra ipsos adversarios. Non potest enim Deus etiam post peccatum, creare hominem, nisi propter aliquam ultimum finem, sicut non potest ante peccatum. At etiam post peccatum nulus est ultimus finis, in quo

homo quiescere possit, nisi Deus visus : Ergo etiam post peccatum tenetur Deus creare hominem propter sui visionem, et conquerenter conferre illi media necessaria ad illam, adeoque potestatem consequendi dona iustitiae ad eam beatitudinem condicentia. Fusa et erudite contra Jansenistas hec et similia prosequitur Ripalda disp. 8. 9. 10. 11. 12.

Gerhardus nihil hic novi profert, sed præter logomachiam de usu vocis « naturalis », consuetam ineptiam iterat : « Bellarm. fatetur, viros illos eruditos (Baianos errores Lutheranæ suffragari sententia». Ergo Bel-

larm. est δρόδος τις testis. Jungamus huic puerilitati argutiationem nihil saniores. Th. 17. sic infert : « Quæ naturaliter propagantur, et ex ipsa nativitate sunt hereditaria, illa etiam sunt naturalia. Jam vero imago Dei fuisse naturaliter propagata ab Adamo in posteros, et ex nativitate fuisse ipsi hereditaria, si Adamus in statu integratis persistisset. Ergo imago Dei fuit primo homini naturalis. » Sed quid hinc contra Bell. et Catholicos ? An ideo, quia in aliquo minus proprio sensu dici potest naturalis, ideo revera donum supernaturale non est ?